

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

28 décembre 2004

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code judiciaire en ce qui
concerne l'expertise**

(déposée par M. Alfons Borginon,
Mme Martine Taelman,
M. Claude Marinower et
Mme Sabien Lahaye-Battheu)

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Développements	4
3. Proposition de loi	18

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

28 december 2004

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
betreffende het deskundigenonderzoek**

(ingediend door de heer Alfons Borginon,
mevrouw Martine Taelman,
de heer Claude Marinower en
mevrouw Sabien Lahaye-Battheu)

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Toelichting	4
3. Wetsvoorstel	18

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>Vlaams Belang</i>	: Vlaams Belang
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	<i>Afkorting en bij de nummering van de publicaties :</i>
<i>DOC 51 0000/000 :</i> Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	<i>DOC 51 0000/000 :</i> Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
<i>QRVA :</i> Questions et Réponses écrites	<i>QRVA :</i> Schriftelijke Vragen en Antwoorden
<i>CRIV :</i> Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)	<i>CRIV :</i> Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
<i>CRABV :</i> Compte Rendu Analytique (couverture bleue)	<i>CRABV :</i> Beknopt Verslag (blauwe kaft)
<i>CRIV :</i> Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)	<i>CRIV :</i> Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
<i>PLEN :</i> Séance plénière	<i>PLEN :</i> Plenum
<i>COM :</i> Réunion de commission	<i>COM :</i> Commissievergadering

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
 Commandes :
 Place de la Nation 2
 1008 Bruxelles
 Tél. : 02/ 549 81 60
 Fax : 02/549 82 74
 www.laChambre.be
 e-mail : publications@laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
 Bestellingen :
 Natieplein 2
 1008 Brussel
 Tel. : 02/ 549 81 60
 Fax : 02/549 82 74
 www.deKamer.be
 e-mail : publicaties@deKamer.be

RÉSUMÉ

La présente proposition de loi vise à conférer au juge un rôle plus actif dans la procédure civile. Le juge contrôlera désormais le déroulement de l'expertise et, au besoin, interviendra. Les auteurs de la présente proposition de loi visent ainsi à accélérer le déroulement des procès.

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de rechter een meer actieve rol te laten spelen in de burgerlijke procedure. Voortaan houdt de rechter toezicht op het verloop van het deskundigenonderzoek en zo nodig grijpt hij in. Hiermee willen de indieners van dit wetsvoorstel het verloop van processen versnellen.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Dans notre société de haute technologie, le tribunal recourt de plus en plus fréquemment à des experts. Le juge n'est en effet spécialisé qu'en droit. Il n'est cependant pas au fait des langages de programmation, des moteurs, de la pollution de l'environnement, etc. Il n'y a dès lors rien d'étonnant à ce que le juge suive souvent l'avis de l'expert.

Conscientes de cet état de fait, les parties n'osent souvent attaquer l'expert en cas de dépôt tardif de rapports. Lorsque des problèmes surgissent avec l'expert, les parties, craignant de l'indisposer, n'osent se plaindre. C'est pourquoi il convient de conférer un rôle plus actif au juge, qui contrôlera le déroulement des travaux d'expertise et pourra, au besoin, intervenir. Le déroulement de nombreux procès pourrait ainsi être considérablement accéléré.

La présente proposition vise à développer une politique multidirectionnelle:

- en confirmant la subsidiarité de l'expertise;
- en dressant des listes, qui garantissent la qualité de l'expert;
- en conférant un rôle actif au juge, qui imposera des délais à l'expert et veillera au respect de ceux-ci ;
- en obligeant l'expert qui tarde à conclure des rapports intermédiaires;
- en renforçant les règles relatives à la consignation des provisions au greffe.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

Cet article contient la disposition traditionnelle relative au fondement constitutionnel de la compétence.

Article 2 (article 572 du Code judiciaire)

L'article 572 est complété par un point 12° en conséquence de l'introduction des listes d'experts et de leur prestation de serment conformément à l'article 963.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In deze hoogtechnologische maatschappij doet de rechtbank steeds vaker een beroep op deskundigen. De rechter is immers slechts een deskundige op het vlak van het recht. Hij weet echter niets van programmeertalen, motoren, milieuverontreiniging en ga zo maar door. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de rechter vaak het advies van de deskundige volgt.

De partijen beseffen dit, en durven de deskundige vaak niet aan te pakken over laattijdige verslagen. Als er problemen zijn met de deskundige, durven de partijen niet klagen, uit vrees de deskundige te misnoegen. Daarom moeten we een actieve rechter creëren die toezicht houdt op het verloop van deskundigenverslagen en zo nodig kan ingrijpen. Dit kan het verloop van vele processen aanzienlijk versnellen.

Dit wetsvoorstel beoogt een meersporenbeleid door:

- de subsidiariteit van het deskundigenonderzoek te bevestigen;
- het aanleggen van lijsten, die de kwaliteit van de deskundige waarborgen;
- een actieve rechter die de deskundige termijnen oplegt, en toeziet op de naleving ervan;
- verplichting voor de laattijdige deskundige om tussentijdse verslagen op te stellen;
- verstrenging van de consignatie ter griffie van voorschotten.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 1

Dit artikel bevat de traditionele bepaling inzake de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.

Artikel 2 (artikel 572 van het Ger.W.)

Artikel 572 wordt aangevuld met een 12°, als gevolg van de invoering van de lijsten van deskundigen en de eedaflegging door de deskundigen zoals bepaald in artikel 963.

Article 3 (article 962 du Code judiciaire)

Une expertise nécessite du temps et de l'argent et il n'est pas rare que son coût soit disproportionné par rapport à la valeur du litige.

Le juge n'ordonne par conséquent une expertise que lorsque tous les autres moyens de preuve ne suffisent pas pour résoudre le litige.

Article 4 (article 963 du Code judiciaire)

On a pu constater par le passé qu'il est relativement fréquent que soient désignés des experts, qui ne maîtrisent pas suffisamment leur discipline, ne s'expriment pas de manière suffisamment correcte, ignorent les règles relatives à l'expertise, ne respectent pas les délais ou dont l'impartialité peut être remise en question.

Le rapport des experts est souvent considéré comme une décision non susceptible d'appel.

Le fait est qu'en tous les cas la décision finale du juge sera la plupart du temps profondément influencée par ce rapport.

En ce qui concerne le choix des experts, le juge ne bénéficie d'aucun soutien. Il doit procéder en se basant sur l'échange d'informations et il désigne la personne à laquelle il accorde la préférence, sans devoir se justifier.

Il est plus que nécessaire de prévoir une réglementation pour pouvoir sélectionner de bons experts sur le plan qualitatif et qui figureront sur des listes officielles.

Les modalités de composition et d'adaptation des listes d'experts sont fixées par le Roi.

Avant d'être inscrit sur les listes, les experts prêtent, sous peine de nullité, le serment qui les dispense de mentionner la formule du serment sur chacun de leurs rapports finaux. Un certain nombre de contestations seront ainsi évitées.

Les experts désignés en dehors des listes devront, comme auparavant, faire précéder leur signature de la formule du serment sur chacun de leurs rapports finaux.

Les listes sont en principe contraignantes pour le juge et les parties, lorsque ces dernières souhaitent remplacer le choix du juge par leur préférence personnelle.

Certaines matières sont tellement spécifiques et exceptionnelles qu'il est parfois impossible de trouver directement un expert approprié sur les listes officiel-

Artikel 3 (artikel 962 van het Ger.W.)

Een deskundigenonderzoek kost tijd en geld en niet zelden is de kostprijs van een expertise buiten verhouding tot de waarde van het geschil.

De rechter beveelt derhalve enkel dan een deskundigenonderzoek wanneer alle andere bewijsmiddelen niet volstaan ter oplossing van het geschil.

Artikel 4 (artikel 963 van het Ger.W.)

Het verleden heeft geleerd dat meer dan eens deskundigen worden aangesteld die hun vak onvoldoende beheersen, zich onvoldoende correct uitdrukken, de regels van het deskundigenonderzoek miskennen, zich niet storen aan termijnen of van wie de onpartijdigheid in vraag kan worden gesteld.

Van het verslag van de deskundigen wordt gezegd dat het vaak een beslissing is waartegen geen beroep mogelijk is.

Feit is alleszins dat de eindbeslissing van de rechter er meestal grondig zal worden door beïnvloed.

In de keuze van de deskundigen wordt de rechter geen enkel houvast geboden, hij moet voortgaan op uitwisseling van onderlinge informatie en hij stelt aan wie hij ook maar verkiest, zonder daaromtrent enige verantwoording te moeten afleggen.

Een reglementering is meer dan nodig om tot een selectie te komen van kwalitatief goede deskundigen, waarvan officiële lijsten worden samengesteld.

De wijze van samenstelling en aanpassing van de lijsten van deskundigen, wordt door de koning bepaald.

Vooraleer op de lijsten te worden opgenomen leggen de deskundigen op straffe van nietigheid de eed af waardoor ze worden vrijgesteld van het vermelden van de eedformule op ieder van hun eindverslagen. Op deze wijze worden ook een aantal betwistingen vermeden.

Deskundigen die buiten de lijsten worden aangesteld zullen zoals voorheen de eedformule bovenaan hun handtekening moeten vermelden op ieder van hun eindverslagen.

De lijsten zijn principieel bindend voor de rechter en de partijen, wanneer deze laatsten hun persoonlijke voorkeur in de plaats wensen te stellen van de keuze van de rechter.

Sommige materies zijn zo specifiek en uitzonderlijk dat er niet meteen een geschikte deskundige op de officiële lijsten kan worden gevonden en enkel in dit

les. Dans ce cas uniquement, le juge et les parties peuvent déroger aux listes en motivant leur choix.

Les parties peuvent s'accorder sur le choix des experts qui doivent être désignés par le juge. Si elles n'ont pas exprimé leur préférence, c'est au juge que revient la décision.

Le juge doit continuer de veiller à la qualité de l'expert. Si les parties proposent un expert qui ne figure pas sur les listes alors qu'il n'est pas nécessaire d'y déroger, ou si un expert fait l'objet de sérieuses réserves de la part du juge, le juge doit refuser cet expert. Son refus doit être motivé.

Les experts désignés par le juge pourront être remplacés à la demande d'une ou des parties après que le juge aura entendu ou au moins convoqué les parties à cet égard.

Le remplacement des experts ne peut engendrer un retard important. Il doit être demandé dans les 15 jours de la décision de désignation et être effectué dans les deux mois de cette décision.

Article 5 (article 964 du Code judiciaire)

La décision qui ordonne l'expertise n'indique pas seulement la mission des experts, mais fixe également un délai pour le dépôt du rapport et, le cas échéant, indique s'il y a des raisons de prévoir des modalités spécifiques pour la consignation de la provision.

L'expert a uniquement la compétence qui lui est attribuée par le juge; par conséquent, il est élémentaire que la décision portant sa désignation définisse sa mission de manière très précise.

Il est évident qu'il doit s'agir d'un avis technique qui ne relève pas de la compétence du juge lui-même et que l'expert, de son côté, ne peut empiéter sur les compétences du juge.

Lorsque nous ne sommes pas dans le cas où une partie déterminée, conformément à la loi, est toujours condamnée aux frais et qu'il est donc logique que seule cette partie sera tenue à la consignation de la provision, il peut être indiqué de répartir la consignation de la provision entre les parties. Le juge usera de cette possibilité avec précaution, en tenant compte de tous les éléments de la cause.

geval mogen de rechter en de partijen op gemotiveerde wijze afwijken van de lijsten.

De partijen kunnen overeenkomen wie als deskundigen door de rechter benoemd moet worden, wanneer zij geen voorkeur hebben uitgedrukt beslist de rechter.

De rechter moet de bewaker blijven van de kwaliteit van de deskundige. Wanneer partijen een deskundige voorstellen die niet op de lijsten voorkomt terwijl er geen enkele noodzaak is om van de lijsten af te wijken, of wanneer een deskundige wordt voorgesteld waartegen de rechter ernstige bezwaren heeft, moet hij de voorgestelde deskundige weigeren. Zijn weigering moet met redenen omkleed zijn.

De door de rechter aangestelde deskundigen kunnen vervangen worden op verzoek van een partij of van de partijen, nadat de rechter de partijen daaromtrent zal hebben gehoord of minstens opgeroepen.

De vervanging van de deskundigen mag geen oorzaak van grote vertraging worden. De vervanging moet worden gevraagd binnen 15 dagen van de beslissing waarbij ze benoemd werden en in hun vervanging moet voorzien zijn binnen twee maanden van dezelfde beslissing.

Artikel 5 (artikel 964 van het Ger.W.)

De beslissing waarbij een deskundigenonderzoek wordt bevolen omschrijft niet alleen de opdracht van de deskundigen maar bepaalt ook de termijn voor de neerlegging van het verslag en in voorkomend geval of er redenen zijn om te voorzien in een bijzondere regeling voor de consignatie van de provisie.

De deskundige heeft enkel de bevoegdheid die hem door de rechter wordt toegekend en het is bijgevolg elementair dat in de beslissing houdende zijn aanstelling de opdracht zeer nauwkeurig wordt omschreven.

Het is meer dan duidelijk dat het moet gaan om een technisch advies dat buiten de bevoegdheid valt van de rechter zelf en de deskundige van zijn kant zich niet mag begeven op het terrein van de rechter.

Wanneer men zich niet in het geval bevindt dat een bepaalde partij overeenkomstig de wet steeds tot de kosten wordt veroordeeld en het dus ook logisch is dat alleen deze partij tot consignatie van de provisie zal gehouden zijn, kan het aangewezen zijn om de consignatie van de provisie te verdelen over de partijen. De rechter zal van deze mogelijkheid met omzichtigheid gebruik maken, rekening houdend met alle elementen van de zaak.

Dorénavant la décision qui ordonne une expertise sera notifiée d'office aux experts désignés qui, lorsqu'ils estiment devoir refuser la mission, en avisent dans les huit jours le juge, les parties et les conseils.

Le non-respect de cette disposition peut avoir une influence sur le maintien ou non des experts sur les listes d'experts.

Sur le plan de l'expertise également, le rôle du juge est entièrement redéfini. Il ne peut plus attendre passivement que les parties prennent une initiative, mais est tenu d'intervenir activement à chaque dérapage.

Le juge fixera le délai pour le dépôt du rapport de manière raisonnable, en prenant en compte tous les éléments du litige. Ce délai pourra être adapté au cours de l'expertise, mais permettra en tous les cas au juge de suivre l'affaire.

Si le délai excède six mois, l'expert doit déposer des rapports intermédiaires.

L'obligation pour les experts de rédiger des rapports intermédiaires qui seront notifiés aux parties, aux conseils et au juge, permet à ce dernier de se rendre compte du déroulement des opérations et d'éventuels retards inadmissibles. Le juge doit rester vigilant et même intervenir d'office. Il doit tenir compte du fait que les parties n'osent parfois pas prendre d'initiatives parce qu'elles craignent de contrarier l'expert.

L'expert et les parties peuvent à tout moment s'adresser au juge par simple requête, lequel pourra, dans le respect du droit à la contradiction, prendre toutes les mesures utiles dans l'intérêt de l'exécution rapide et correcte de l'expertise.

L'expert et les parties peuvent demander la prolongation du délai pour déposer le rapport d'expertise mais seul le juge possède un droit de décision en la matière et il n'autorisera la prolongation que si des motifs valables sont avancés.

Le cas échéant, l'expert sera remplacé et un nouvel expert sera désigné dans le cadre de la même décision.

Van de beslissing waarbij een deskundigenonderzoek wordt bevolen wordt thans ambtshalve kennis gegeven aan de aangestelde deskundigen die, wanneer zij van oordeel zijn de opdracht te moeten weigeren, hiervan binnen acht dagen kennis geven aan de rechter, de partijen en de raadslieden.

Het niet eerbiedigen van deze bepaling kan voor de deskundigen invloed hebben met betrekking tot hun behoud op de lijsten van de deskundigen.

Ook op het vlak van het deskundigenonderzoek krijgt de rol van de rechter een totaal nieuwe inhoud. Hij mag niet langer passief afwachten tot wanneer de partijen enig initiatief nemen, hij wordt gedwongen tot actief ingrijpen bij iedere ontsporing.

De rechter zal de termijn voor de indiening van het verslag in redelijkheid vaststellen, rekening houdend met alle elementen van het geschil, een termijn die in de loop van het onderzoek kan worden bijgestuurd, maar de rechter hoe dan ook zal toelaten de zaak op te volgen.

Indien de termijn de zes maanden overschrijdt is de deskundige verplicht tussentijdse verslagen in te dienen.

De verplichting voor de deskundigen tot het opmaken van tussentijdse verslagen waarvan kennis wordt gegeven aan de partijen, de raadslieden en aan de rechter, stelt deze laatste in de mogelijkheid zich rekschap te geven van het verloop van de verrichtingen en eventuele ontoelaatbare vertraging. De rechter moet alert blijven en zelfs ambtshalve ingrijpen. Hij moet er rekening mee houden dat de partijen soms geen initiatief durven te nemen omdat ze bevreesd zijn de deskundige te misnoegen.

Deskundige en partijen kunnen zich op ieder ogenblik bij eenvoudig verzoek tot de rechter wenden en mits eerbiediging van het recht op tegenspraak zal deze magistraat alle nuttige maatregelen kunnen nemen in het belang van een vlotte en correcte afhandeling van het onderzoek.

De deskundige en de partijen kunnen om verlenging van de termijn verzoeken voor neerlegging van het verslag, maar alleen de rechter heeft hierover een beslissingsrecht en zal de verlenging enkel toestaan wanneer daartoe gegronde redenen worden opgegeven.

Desnoods zal de deskundige worden vervangen en bij zelfde beslissing zal een nieuwe deskundige worden aangesteld.

Article 6 (article 964bis du Code judiciaire)

Le remplacement d'experts peut être motivé par toutes sortes de raisons, dont également des raisons indépendantes de la volonté des experts, comme une maladie ou un accident.

En cas de remplacement des experts, le juge déterminera selon les circonstances le montant des frais et honoraires qui leur sont dus ou les dommages et intérêts dont ils sont tenus pour avoir gêné le bon déroulement de la procédure.

Article 7 (article 964ter du Code judiciaire)

Le juge ne peut tolérer qu'une expertise qui demande du temps et de l'argent soit, au terme de celle-ci, déclarée nulle en raison d'une irrégularité de forme.

Toute irrégularité de forme entachant un acte d'expertise, comme par exemple le non-respect du droit à la contradiction, sera rectifiée par le juge à la demande d'une partie ou de l'expert, voire d'office.

En raison de circonstances exceptionnelles propres à la cause, le juge peut décider d'assister personnellement à l'expertise. Cela peut notamment être le cas lorsqu'il apparaît indiqué que le juge constate la situation *de visu* ou lorsqu'il s'avère que sa présence pourrait contribuer à un arrangement entre les parties.

Toutes les contestations survenant au cours de l'expertise entre des parties ou entre les parties et les experts sont en outre immédiatement réglées par le juge. Lorsqu'à cette occasion de graves manquements sont constatés dans le chef des experts, ceux-ci sont remplacés par le juge.

En résumé, le but recherché est que le juge prenne au cours de l'expertise toutes les mesures requises pour qu'au moment du dépôt du rapport final, celui-ci soit encore uniquement susceptible d'être contesté sur son contenu.

Dans un souci de simplification, tous les incidents sont communiqués au juge par lettre missive. Les experts, les parties et les conseils sont entendus ou du moins convoqués à comparaître devant la chambre du conseil. Les délais prescrits doivent permettre d'éviter que des incidents soient créés à des fins purement dilatoires ; c'est également pour cette raison que l'ex-

Artikel 6 (artikel 964bis van het Ger.W.)

De vervanging van deskundigen kan allerlei redenen hebben, ook redenen onafhankelijk van de wil van de deskundigen zoals b.v. ziekte of ongeval.

Naargelang de omstandigheden zal de rechter bij de vervanging van de deskundigen het bedrag van de kosten en erelonen begroten die hen verschuldigd zijn of de schadevergoeding bepalen waartoe zij gehouden zijn wegens verstoring van het procesverloop.

Artikel 7 (artikel 964ter van het Ger.W.)

De rechter mag niet aanvaarden dat een deskundigenonderzoek dat tijd en geld kost wegens een onregelmatigheid van vorm na afloop nietig zou worden verklaard.

Op verzoek van een partij, de deskundige of zelfs ambtshalve, wordt iedere onregelmatigheid van vorm die een handeling in het deskundigenonderzoek aantast, zoals b.v. het niet eerbiedigen van de tegenspraak, door de rechter herstelt.

Wegens uitzonderlijke omstandigheden eigen aan de zaak kan de rechter beslissen persoonlijk aanwezig te zijn bij het deskundigenonderzoek. Dit kan onder meer het geval zijn wanneer het aangewezen voorkomt dat de rechter *de visu* de toestand zou vaststellen of zijn aanwezigheid zou kunnen bijdragen tot een overeenkomst tussen partijen.

Alle betwistingen die in de loop van het deskundigenonderzoek ontstaan tussen partijen of tussen de partijen en de deskundigen worden eveneens onmiddellijk door de rechter beslecht. Wanneer daarbij ernstige tekortkomingen in hoofde van de deskundigen worden vastgesteld, worden zij door de rechter vervangen.

Samengevat is het de bedoeling dat de rechter in de loop van het deskundigenonderzoek alle maatregelen neemt opdat op het ogenblik van de neerlegging van het eindverslag dit enkel nog inhoudelijk voor betwisting vatbaar is.

In een streven naar vereenvoudiging worden alle incidenten bij gewone brief aan de rechter gemeld. De deskundigen, de partijen en de raadslieden worden gehoord, minstens opgeroepen om in raadkamer te verschijnen. De voorgeschreven termijnen moeten verhinderen dat incidenten louter dilatoir zouden worden uitgelokt en om dezelfde reden wordt het deskundigen-

expertise sera uniquement suspendue si l'incident influe sur son déroulement.

Afin de n'alourdir inutilement ni contrôle sur le déroulement de l'expertise, ni le règlement des incidents, un des juges de la chambre à trois juges qui rendra le jugement est chargé de cette mission. Ce juge exercera jusqu'au dépôt du rapport final toutes les compétences dévolues à la chambre même.

Il sera généralement impossible au président siégeant en référé d'assurer le suivi de toutes les expertises qu'il a ordonnées. Il peut en charger un des magistrats de son corps et il s'agira de préférence, pour des raisons pratiques, du magistrat désigné par le rôle électronique comme le magistrat devant connaître de la cause sur le fond.

Article 8 (article 964^{quater} du Code judiciaire)

L'article 964^{quater} prévoit une solution au cas où une partie qui faisait auparavant défaut comparaît à l'expertise ou y participe d'une manière ou d'une autre.

D'un point de vue de l'économie de procédure, il serait totalement injustifié de poursuivre dans ces circonstances la procédure de défaut alors que la partie concernée a exercé son droit de défense.

La procédure proprement dite sera également poursuivie de manière contradictoire à l'égard de cette partie et afin qu'il n'y ait pas d'*imbroglio* juridique, il est prévu qu'il n'est plus possible de faire opposition à des décisions et actes antérieurs.

Article 9 (article 973 du Code judiciaire)

Dès le début de ses opérations, l'expert est tenu par des délais, mais il ne devra pas tolérer que son agenda soit bouleversé à la dernière minute. Il ne doit autoriser un report que lorsque toutes les parties ou leurs conseils le demandent au moins cinq jours au préalable. L'expert en informera le juge afin que celui-ci puisse exercer son devoir de contrôle.

La première mission de l'expert est toujours d'essayer d'amener les parties à un accord. Grâce à sa connaissance de la matière, il constitue un interlocuteur privilégié pour évaluer l'importance de leur diffé-

rendement et recherche de solutions. L'expert ne doit pas mener son enquête en dehors de son mandat. L'expert ne doit pas mener son enquête en dehors de son mandat.

Teneinde het toezicht op het verloop van het deskundigenonderzoek en de beslechting van de incidenten niet nodeloos te verzwaren zal in het vonnis dat gewezen wordt door een kamer met drie rechters, één van de rechters met deze opdracht worden belast. Tot de neerlegging van het eindverslag zal deze rechter alle bevoegdheden uitoefenen die aan de kamer zelf toekomen.

Voor de voorzitter zetelend in kort geding zal het meestal niet mogelijk zijn alle deskundigenonderzoeken op te volgen die hij heeft bevolen. Hij kan één van de magistraten uit zijn korps hiermede belasten en dit zal om praktische redenen bij voorkeur de magistraat zijn die door de elektronische rol wordt aangewezen als magistraat die kennis moet nemen van de grond van de zaak.

Artikel 8 (artikel 964^{quater} van het Ger.W.)

In artikel 964^{quater} wordt in een oplossing voorzien voor het geval een partij die voorheen verstek liet gaan, op het deskundigenonderzoek verschijnt of er op enigerlei wijze aan deelneemt.

Proceseconomisch zou het totaal onverantwoord zijn om in die omstandigheden de lijn van het verstek verder door te trekken terwijl de betrokken partij haar recht van verdediging heeft opgenomen.

Ook de eigenlijke procedure zal ten opzichte van die partij verder op tegenspraak verlopen en teneinde niet in een juridisch kluwen te verzeilen wordt bepaald dat geen verzet meer mogelijk is tegen de voorgaande beslissingen en handelingen.

Artikel 9 (artikel 973 van het Ger.W.)

Ook bij de aanvang van zijn verrichtingen is de deskundige aan termijnen gebonden, maar van zijn kant moet hij niet dulden dat op het laatste ogenblik zijn agenda wordt verstoord. Slechts wanneer alle partijen of hun raadslieden minstens vijf dagen op voorhand om uitstel verzoeken moet hij dit toestaan. De deskundige zal de rechter daarvan in kennis stellen opdat deze zijn controleplicht zou kunnen uitoefenen.

De eerste taak van de deskundige blijft nog steeds te trachten de partijen tot een overeenkomst te brengen. Met zijn kennis van de materie is hij een bevoorrechte gesprekspartner om het belang van hun geschil

rend et pour élaborer une solution. En cas d'accord, il en est dressé procès-verbal.

Dans les huit jours qui suivent chaque réunion, l'expert envoie une copie de son procès-verbal au juge, aux parties et à leurs conseils. Ce délai doit rester bref. Quand ce qui a été fait et dit est encore frais dans les mémoires, on évite des discussions.

Article 10 (article 978 du Code judiciaire)

Le rapport qui est envoyé pour lecture contiendra non seulement les constatations mais déjà également un avis provisoire, ce qui doit favoriser la formulation de remarques plus ponctuelles et faciliter la tâche du juge du fond, et éventuellement permettre d'éviter un complément d'expertise.

Le délai que les experts fixent pour la formulation des remarques doit être estimé raisonnablement, compte tenu de la nature, de l'étendue et de la difficulté de la cause. En cas de contestations sur ce point, le juge tranchera.

Ce délai doit être strictement respecté et il ne peut être tenu compte de remarques émises hors délai, non seulement parce que cela compromet les délais, mais également parce que les remarques tardives d'une partie peuvent en désavantager une autre, sauf si celle-ci réplique encore à son tour, ce qui peut amener en fin de compte à ce que toute la procédure se déroule hors délai.

En ce qui concerne le juge, les choses sont quelque peu différentes. Les seules remarques dont il ne puisse pas tenir compte sont celles formulées hors délai concernant les constatations ; il est tenu de trancher tous les autres points litigieux.

Article 11 (article 979 du Code judiciaire)

Cet article énumère les mentions qu'un rapport d'expertise doit contenir, mais prévoit également des limitations. Le fait d'insérer dans le rapport le texte de documents et de notes en fait augmenter le coût sans y ajouter la moindre plus-value. Ces textes ne peuvent être reproduits que dans la mesure où cela s'avère nécessaire pour la discussion. Le cas échéant, les abus seront précomptés lors de la taxation de l'état de frais et d'honoraires des experts.

af te wegen en een oplossing uit te werken. Indien een overeenkomst wordt bereikt wordt daarvan proces-verbaal opgemaakt.

Binnen acht dagen na iedere vergadering stuurt de deskundige een afschrift van zijn proces-verbaal aan de rechter, de partijen en de raadslieden. Deze termijn moet kort worden gehouden. Discussies kunnen vermeden worden wanneer feiten en uitspraken nog vers in het geheugen liggen.

Artikel 10 (artikel 978 van het Ger.W.)

Het verslag dat in voorlezing wordt gestuurd zal niet alleen de bevindingen bevatten maar ook reeds een voorlopig advies, wat het formuleren van beter gerichte opmerkingen moet bevorderen en de taak van de rechter ten gronde moet vergemakkelijken, gebeurlijk een aanvullend onderzoek moet voorkomen.

De termijn die de deskundigen bepalen voor het formuleren van de opmerkingen moet in redelijkheid worden afgewogen, rekening houdend met de aard, de uitgebreidheid en de moeilijkheidsgraad van de zaak. Indien er daaromtrent betwistingen zijn zal de rechter beslissen.

Deze termijn moet strikt worden nageleefd en met opmerkingen die buiten de termijn worden geformuleerd kan geen rekening worden gehouden, niet alleen omdat de termijnen hierdoor in het gedrang komen, maar ook om reden dat laattijdige opmerkingen van één partij een andere partij kan benadelen, tenzij deze op haar beurt ook nog gaat repliceren en uiteindelijk de ganse procedure zich buiten de termijnen gaat voltrekken.

In hoofde van de rechter liggen de zaken enigszins anders. Enkel met opmerkingen die buiten de termijn werden geformuleerd met betrekking tot vaststellingen kan hij geen rekening houden, alle andere twistpunten moeten door hem worden beslecht.

Artikel 11 (artikel 979 van het Ger.W.)

Dit artikel bevat de opsomming van de vermeldingen die een deskundig verslag moet bevatten maar bouwt tevens beperkingen in. Het overnemen in het verslag van de tekst van stukken en nota's verhoogt de kostprijs ervan, zonder er enige meerwaarde aan te geven. Enkel in zoverre het nodig is voor de bespreking mogen deze teksten worden vermeld. In voorkomend geval zullen misbruiken in rekening worden gebracht bij de begroting van de staat van onkosten en erelonen van de deskundigen.

Article 12 (article 982 du Code judiciaire)

Le juge doit mettre tout en œuvre pour qu'un rapport d'expertise soit utile et il demandera le cas échéant des renseignements complémentaires ou invitera l'expert dans la mesure du possible de rectifier les grossières erreurs dans un rapport complémentaire. Il peut s'agir d'erreurs purement matérielles de nature toute-fois à soumettre les conclusions de l'expert à un complément d'expertise.

Il en va différemment si le rapport d'expertise présente des erreurs de fond, ce qui tend à indiquer que les experts ne sont pas de taille à accomplir leur mission. Dans ce cas, leur remplacement s'impose.

Les parties, leurs conseils, les experts remplacés et les nouveaux experts en sont informés. Il est fait application de l'article 963 à l'égard des nouveaux experts.

Rien n'empêche que les nouveaux experts demandent des renseignements aux experts remplacés ou qu'ils utilisent leurs constatations. Parfois, il ne sera même plus possible de refaire certaines constatations.

Les nouveaux experts ne peuvent toutefois pas perdre de vue qu'ils sont responsables des données des experts remplacés qu'ils reprennent et qu'ils s'approprient.

Article 13 (article 982bis du Code judiciaire)

Le juge se voit offrir de larges possibilités pour utiliser une expertise de la manière la plus pragmatique possible en vue de trouver une solution au litige. Les déclarations et les explications fournies au juge par les experts à l'audience peuvent apporter plus d'éclaircissements que des rapports écrits et économiser du temps.

Le juge peut ordonner la communication de documents, l'expert peut se servir de pièces, tous les points confus et litigieux doivent pouvoir être examinés dans une discussion franche. À la demande des parties et à leurs frais, leurs conseillers techniques peuvent également être entendus. Le juge peut également profiter de cette occasion pour essayer d'amener les parties à un accord.

Dans les cinq jours, le greffier envoie par lettre missive aux parties et à leurs conseils une copie du procès-verbal qui en est dressé.

Artikel 12 (artikel 982 van het Ger.W.)

De rechter moet alles in het werk stellen om een deskundig verslag bruikbaar te houden en zal desgevallend aanvullende inlichtingen vragen of in de mate van het mogelijke de deskundige verzoeken zware misslagen te herstellen in een aanvullend verslag. Dit kunnen immers louter materiële vergissingen zijn die echter van aard zijn om de besluiten van de deskundige aan een bijkomend onderzoek te onderwerpen.

Anders is het gesteld wanneer het deskundig verslag inhoudelijke gebreken vertoont waaruit zou blijken dat de deskundigen niet opgewassen zijn tegen hun opdracht. In dat geval dringt hun vervanging zich op.

Partijen, raadslieden, de vervangen deskundigen en nieuw benoemde deskundigen worden hiervan verwittigd. Tegenover de nieuw benoemde deskundigen wordt toepassing gemaakt van artikel 963.

Niets belet dat de nieuw aangestelde deskundigen inlichtingen zouden vragen aan de vervangen deskundigen of gebruik zouden maken van hun vaststellingen. Sommige vaststellingen zullen soms niet eens meer kunnen overgedaan worden.

De nieuw aangestelde deskundigen mogen echter niet uit het oog verliezen dat zij verantwoordelijk zijn voor de gegevens die zij van de vervangen deskundigen overnemen en tot de hunne maken.

Artikel 13 (artikel 982bis van het Ger.W.)

Aan de rechter worden ruime mogelijkheden geboden teneinde een deskundigenonderzoek op de meest pragmatische wijze aan te wenden in de oplossing van een geschil. De verklaringen en toelichtingen die door de deskundigen ter terechtzitting aan de rechter verstrekt worden kunnen meer dan de schriftelijke verslagen verhelderend werken en tijd besparen.

De rechter kan overlegging van documenten gelasten, de deskundige kan zich van stukken bedienen, alle onduidelijkheden en geschilpunten moeten in een open gesprek kunnen onderzocht worden. Op verzoek van de partijen en op hun kosten kunnen ook hun technische raadgevers worden gehoord. De rechter kan deze gelegenheid ook te baat nemen om te trachten partijen tot een akkoord te bewegen.

Een afschrift van het proces-verbaal dat ervan wordt opgemaakt wordt door de griffier binnen vijf dagen bij gewone brief aan de partij en hun raadslieden gestuurd.

Article 14 (article 982ter du Code judiciaire)

Il se peut également que le juge n'estime pas une expertise appropriée et qu'il souhaite uniquement obtenir d'un expert des explications, par exemple à l'occasion d'un transport sur le lieu ou d'une comparution en personne des parties. Les matières confiées au juge sont de plus en plus compliquées d'un point de vue technique et les véritables tenants et aboutissants de la contestation risquent de lui échapper. Dans ces conditions, explications objectives apportées par un expert ne sont donc pas un luxe.

Pour le reste, il est procédé conformément à l'article 982bis.

Toutefois, comme il s'agit ici d'une intervention généralement unique et immédiate de l'expert, le juge taxe directement son état de frais et d'honoraires et en délivre exécutoire contre la ou les parties qu'il désigne. On ne peut effectivement pas demander à l'expert d'attendre la fin de la procédure pour être rémunéré.

Ce n'est que dans sa décision définitive que le juge pourra décider dans quelle mesure il doit condamner au paiement de ces frais telle ou telle partie.

Article 15 (article 983bis du Code judiciaire)

Les experts ne font que fournir un avis qui ne lie pas le juge, mais il est évident que si celui-ci ne suit pas l'expert dans une matière qui n'est pas la sienne, il devra redoubler de prudence dans la motivation de sa décision.

Article 16 (article 984 du Code judiciaire)

Conformément à la décision les désignant, les experts demanderont aux parties dès le début de leurs travaux de consigner une provision sur leurs frais et honoraires.

En aucun cas ils ne pourront percevoir directement cette provision. Si la consignation de la provision doit donner aux experts la certitude qu'ils ne vont pas travailler à perte, les parties doivent être suffisamment sûres que les experts ne se contenteront pas de percevoir la provision pour ensuite oublier leur mission.

Artikel 14 (artikel 982ter van het Ger.W.)

Het is ook mogelijk dat de rechter een deskundig onderzoek niet geschikt acht en hij van een deskundige enkel toelichting wenst te bekomen, b.v. ter gelegenheid van een plaatsbezoek of een persoonlijke verschijning van de partijen. De materies die de rechter te verwerken krijgt worden technisch meer en meer ingewikkeld en de werkelijke toedracht van het geschil dreigt hem daarbij te ontgaan. Een objectieve toelichting door een deskundige is dan geen overbodige luxe.

Voor het overige wordt gehandeld zoals bepaald in artikel 982bis.

Vermits het hier echter gaat om een meestal éénmalige en onmiddellijk aflopende tussenkomst van de deskundige, zal de rechter zijn staat van onkosten en erelonen onmiddellijk begroten en uitvoerbaar verklaren, ten laste van de partij of partijen die hij aanwijst. Men kan inderdaad van de deskundige niet verwachten dat hij het einde van de procedure zal afwachten om zijn prestaties vergoed te zien.

Pas in zijn eindbeslissing zal de rechter kunnen uitmaken in welke mate, welke partij of partijen, hij in betaling van deze kosten moet verwijzen.

Artikel 15 (artikel 983bis van het Ger.W.)

Deskundigen verstrekken enkel een advies dat de rechter niet bindt, doch het is evident dat wanneer hij de deskundige niet volgt in een materie die hem niet eigen is, de rechter dubbel voorzichtig zal moeten zijn in de motivering van zijn beslissing.

Artikel 16 (artikel 984 van het Ger.W.)

Van bij de aanvang van hun werkzaamheden zullen de deskundigen, overeenkomstig de beslissing waarbij ze werden aangesteld, de partijen om consignatie verzoeken van een voorschot op hun kosten en erelonen.

In geen geval zal hij dit voorschot rechtstreeks mogen ontvangen. Waar de deskundigen door consignatie van het voorschot de zekerheid moeten hebben niet verlieslatend te zullen werken, moeten de partijen voldoende waarborgen hebben dat de deskundigen er zich niet toe zullen beperken een voorschot in ontvangst te nemen om nadien hun opdracht te vergeten.

Selon le principe général, toute contestation relative au montant de la provision est arbitrée immédiatement par le juge.

L'expert informe immédiatement le juge, les parties et leurs conseils du défaut de consignation ou de la consignation partielle de la provision.

Afin de ne pas retarder l'expertise, la partie la plus diligente peut, en plus du montant qu'elle est tenue elle-même de consigner, consigner la provision ou la partie de provision qui fait défaut et prendre exécutoire du juge pour ce montant à charge de la partie défaillante.

La partie défaillante ne peut cependant en tirer profit et elle devra de toute manière payer à la date du décompte définitif des intérêts à la partie qui a consigné plus que sa part.

Ces intérêts sont dus de toute manière, même si la partie défaillante qui n'a pas consigné sa part de la provision à temps n'est pas condamnée ultérieurement aux frais ou à une partie des frais.

La partie défaillante a la possibilité de rembourser à tout moment la partie du montant que celle-ci a consignée en plus de sa part précisément pour échapper au paiement d'intérêts.

Article 17 (article 985 du Code judiciaire)

Les experts veilleront à ce que le montant de la provision soit proportionnel à l'ampleur, à la difficulté et à l'importance de l'expertise, abstraction faite de développements ultérieurs inattendus.

Par ampleur de l'expertise, il convient d'entendre le temps requis pour toutes les prestations afin de parvenir au règlement de l'affaire, notamment les déplacements, le nombre de réunions et leur durée, le travail de bureau, la lecture de documents.

En revanche, la difficulté de l'expertise se rapporte au niveau intellectuel nécessaire et à la spécialisation requise afin de pouvoir analyser et traiter le problème posé de manière judicieuse.

Enfin, l'importance de l'expertise représente la valeur pécuniaire du litige pour les parties concernées.

Iedere betwisting in verband met het bedrag van het voorschot wordt volgens het algemeen principe onmiddellijk door de rechter beslecht.

Het uitblijven van de consignatie of slechts gedeeltelijke consignatie van het voorschot wordt door de deskundige onmiddellijk ter kennis gebracht van de rechter, de partijen en de raadslieden.

Om het deskundigenonderzoek niet te vertragen staat het de meest gerede partij vrij om de provisie of het ontbrekend gedeelte ervan, boven het bedrag waartoe ze zelf gehouden is, te consigneren en voor dit bedrag aan de rechter een bevel tot tenuitvoerlegging te vragen ten laste van de in gebreke blijvende partij.

De in gebreke blijvende partij mag daaruit nochtans geen voordeel halen en zal hoe dan ook op datum van de eindafrekening rente verschuldigd zijn aan de partij die boven haar aandeel consigneerde.

Deze rente is hoe dan ook verschuldigd, zelfs indien de partij die in gebreke is gebleven tijdig haar aandeel in het voorschot te consigneren, later niet in de kosten of een deel ervan wordt verwezen.

Precies om aan betaling van de rente te ontsnappen wordt aan de in gebreke blijvende partij de mogelijkheid geboden om op ieder ogenblik de partij te vergoeden voor het bedrag dat deze boven haar aandeel heeft geconsigneerd.

Artikel 17 (artikel 985 van het Ger.W.)

De deskundigen zullen er over waken dat, afgezien van latere onverwachte ontwikkelingen, het bedrag van het voorschot in verhouding staat tot de omvang, de moeilijkheidsgraad en het belang van het onderzoek.

Onder omvang dient te worden verstaan de tijd die alle prestaties zullen vergen om tot afhandeling van de zaak te komen, onder meer de verplaatsingen, het aantal vergaderingen en de duur van deze vergaderingen, bureauwerk, lectuur van documenten.

Daartegenover heeft de moeilijkheidsgraad betrekking op het intellectuele niveau en de specialisatie waaraan de deskundigen moeten voldoen om de gestelde problematiek oordeelkundig te kunnen onderzoeken en verwerken.

Het belang van het onderzoek tenslotte vertegenwoordigt de pecuniaire waarde van het geschil voor de betrokken partijen.

Il est clair que ces trois composantes ne sont pas toujours proportionnelles et que, par exemple, un litige très difficile peut représenter une valeur pécuniaire faible. Le contraire peut également se produire. En outre, une expertise peut prendre beaucoup de temps, sans qu'un haut degré de spécialisation ne soit requis de la part des experts.

Les parties doivent déjà pouvoir se faire une idée du décompte final sur la base de la provision.

Les experts ne peuvent se mettre gratuitement à la disposition de parties en litige. Ils doivent avoir la certitude qu'ils seront payés pour leurs prestations et peuvent dès lors reporter l'accomplissement de leur mission jusqu'à la consignation de la provision.

Article 18 (article 986 du Code judiciaire)

Une expertise peut prendre un tour inattendu comme le fait de devoir faire appel à des laboratoires ou de faire exécuter certains travaux pour permettre les constatations. Dans ce cas, l'expert demande la consignation d'une provision supplémentaire.

Demander une provision supplémentaire pour faire face à des frais imprévus est obligatoire pour l'expert parce qu'il doit éviter de surprendre les parties au moment du décompte final par un état de frais et d'honoraires très élevé sans qu'elles aient eu la possibilité de mettre un terme à l'expertise, droit élémentaire qu'elles possèdent toujours.

Cette provision complémentaire doit également être consignée et peut être demandée directement aux parties par les experts, sans que ces derniers ne doivent préalablement s'adresser au juge. En cas de désaccord, la règle générale selon laquelle tant les experts que les parties peuvent s'adresser au juge est d'application.

Une expertise peut occasionner des frais élevés ou demander beaucoup de temps par la force des choses. Ce n'est pas à l'expert de financer l'expertise. Il doit être possible pour lui, compte tenu de l'état d'avancement de l'expertise, d'obtenir l'autorisation du juge de prélever une partie de la provision consignée.

Le juge n'accordera cette autorisation qu'après avoir entendu ou convoqué les parties et leurs conseils.

Het is duidelijk dat deze drie componenten niet altijd evenredig zijn en b.v. een geschil met hoge moeilijkheidsgraad slechts van gering geldelijk belang kan zijn, terwijl het omgekeerde eveneens mogelijk is. Verder kan een onderzoek heel wat tijd vergen zonder dat van de deskundigen een hoge specialisatie is vereist.

Op basis van het voorschot moeten de partijen zich reeds een idee kunnen vormen over de eindafrekening.

Deskundigen kunnen zich niet kosteloos ter beschikking stellen van twistende partijen. Zij moeten zekerheid hebben te zullen vergoed worden voor hun prestaties en mogen derhalve de vervulling van hun opdracht uitstellen tot consignatie van het voorschot.

Artikel 18 (artikel 986 van het Ger.W.)

Een deskundigenonderzoek kan een onverwachte wending nemen zoals het moeten beroep doen op laboratoria of het laten uitvoeren van bepaalde werken om de vaststellingen mogelijk te maken. In dat geval verzoekt de deskundige om consignatie van een bijkomend voorschot.

Het vragen van een bijkomend voorschot ter bestrijding van onvoorziene kosten is voor de deskundige een verplichting, omdat hij moet vermijden de partijen aan de eindmeet te verrassen met een zeer hoog opgelopen staat van onkosten en erelonen, zonder dat zij de gelegenheid kregen het deskundigenonderzoek stop te zetten, wat steeds hun elementair recht blijft.

Ook dit bijkomend voorschot moet worden geconsigneerd en mag door de deskundigen rechtstreeks aan de partijen worden gevraagd zonder zich vooraf tot de rechter te moeten wenden. In geval van onenigheid is de algemene regel van toepassing dat zowel de deskundigen als de partijen zich tot de rechter kunnen wenden.

Een deskundigenonderzoek kan hoge kosten met zich brengen of noodgedwongen geruime tijd in beslag nemen. Het is niet aan de deskundige om dit te financieren. Het moet hem mogelijk zijn om rekening houdend met de stand van het onderzoek, van de rechter machtiging te bekomen om een deel van de geconsigneerde provisie op te nemen.

De rechter zal deze machtiging slechts verlenen na partijen en hun raadslieden te hebben gehoord of opgeroepen.

Article 19 (article 987 du Code judiciaire)

Le rapport final contient un état de frais et d'honoraires détaillé qui doit permettre aux parties de comparer les montants facturés avec les prestations fournies et les frais exposés.

Si plusieurs experts sont intervenus, ils proposeront pour chacune des rubriques un montant commun.

Le Roi peut fixer les tarifs des opérations ainsi que des frais de déplacement et de séjour.

La date de dépôt du rapport sert de point de référence pour le début du délai d'approbation ou de contestation de l'état de frais et d'honoraires. Il faut dès lors que le jour du dépôt du rapport une copie conforme en soit communiquée par lettre recommandée aux parties.

Article 20 (article 988 du Code judiciaire)

Dans les quinze jours qui suivent la remise du rapport, les parties doivent faire savoir au juge si elles acceptent l'état de frais et d'honoraires, auquel cas le juge délivre un exécutoire conformément à ce qui avait été convenu pour la consignation de la provision.

Si elles n'ont pas fait part de leur accord dans ce délai, le juge fixera d'office une date à laquelle la chambre du conseil statuera sur la divergence de vues.

Les experts, les parties et les conseils sont convoqués par le greffier.

Les experts également doivent pouvoir avoir confiance en la justice et ne peuvent être découragés par la mauvaise volonté, voire la mauvaise foi, d'une partie qui a succombé ou d'une partie simplement négligente.

Article 21 (article 989 du Code judiciaire)

La provision consignée ne peut être prélevée par les experts que pour la partie pour laquelle le juge a donné son autorisation en cours d'expertise, ou après l'expertise après taxation définitive des frais et honoraires ou avec l'accord des parties.

Artikel 19 (artikel 987 van het Ger.W.)

Het eindverslag bevat een gedetailleerde staat van kosten en erelonen die de partijen moet toelaten de aangerekende bedragen te toetsen aan de geleverde prestaties en gemaakte kosten.

Indien er verscheidene deskundigen zijn opgetreden zullen zij voor ieder van de rubrieken een gezamenlijk bedrag voorstellen.

De Koning kan de tarieven vaststellen van de verrichtingen, van de verplaatsings- en/ of verblijfkosten.

De datum van neerlegging van het verslag geldt als referentiepunt voor de aanvang van de termijn voor de goedkeuring of betwisting van de staat van kosten en erelonen. Het is bijgevolg vereist dat op de dag van de neerlegging van het verslag daarvan per aangetekend schrijven een eensluidend afschrift aan de partijen wordt toegestuurd.

Artikel 20 (artikel 988 van het Ger.W.)

Partijen moeten binnen 15 dagen na de inlevering van het verslag aan de rechter laten weten dat zij met de staat van kosten en erelonen instemmen, in welk geval de rechter een bevel tot uitvoering verleent overeenkomstig wat bepaald werd voor de consignatie van het voorschot.

Wanneer zij binnen deze termijn hun instemming niet hebben betuigd zal de rechter ambtshalve een datum bepalen waarop in raadkamer over het meningsverschil zal worden beslist.

Deskundigen, partijen en raadslieden worden door de griffier opgeroepen.

Ook deskundigen moeten vertrouwen kunnen hebben in het gerecht en mogen niet ontmoedigd worden door onwil of zelfs kwade trouw van een in het ongelijk gestelde partij of een partij die gewoon nalatig blijft.

Artikel 21 (artikel 989 van het Ger.W.)

Het geconsigneerde voorschot mag enkel door de deskundigen worden opgenomen voor het gedeelte waarvoor in de loop van het deskundigenonderzoek de rechter machtiging heeft verleend, of na afloop van de deskundige verrichtingen na definitieve begroting van de kosten en erelonen of met akkoord van de partijen.

Par taxation définitive il convient d'entendre une décision du juge qui n'est plus susceptible d'aucun recours.

L'instance est définie en fonction de la juridiction qui a rendu la décision.

Afin de conserver une procédure aussi simple et rapide que possible pour tous les intéressés, la décision concernant la taxation des honoraires et des frais leur est notifiée par le greffier. Le délai d'appel prend cours à la date d'envoi des plis judiciaires aux experts et aux parties.

En effet, les experts ne sont pas parties à la cause même et il est donc logique que la contestation de leur état d'honoraires et de frais puisse en être dissociée.

Article 22 (article 990 du Code judiciaire)

Après taxation définitive de leur état d'honoraires et de frais, les experts prélèvent des montants consignés le montant qui leur revient. En général, il n'y aura pas de reliquat, mais si c'était le cas, le greffier reversera d'office à chaque partie sa part du reliquat proportionnellement aux montants qu'elle devait consigner et qu'elle a effectivement consignés. En effet, la taxation de l'état des experts est indépendant de la cause même et de la décision du juge condamnant en définitive telle ou telle partie aux frais.

Dans l'intérêt des services du greffe, ces comptes doivent pouvoir être apurés dès que possible. À cet effet, le greffier dispose des renseignements requis, tant concernant la part que les parties devaient consigner que concernant le montant qu'elles ont réellement consigné et il convient de prendre en considération les deux montants afin de calculer la partie à rembourser. Ainsi une partie qui a consigné au-delà de sa part pourra prélever cette part préalablement.

Article 23 (article 991 du Code judiciaire)

Pendant l'expertise, les experts ne peuvent percevoir de paiements directs des parties. Chaque provision et chaque provision supplémentaire doivent être consignées ; le juge conserve le contrôle sur ces montants et, le cas échéant, autorise les experts à prélever une partie des sommes consignées.

Onder definitieve begroting moet worden verstaan een beslissing van de rechter waartegen geen verhaal meer kan worden ingesteld.

De aanleg wordt bepaald in functie van de rechtsmacht die de beslissing heeft gewezen.

Teneinde de procedure voor alle betrokkenen zo eenvoudig en zo diligent mogelijk te houden wordt de beslissing over de begroting van de erelonen en onkosten hun door de griffier ter kennis gebracht. De termijn van beroep neemt een aanvang op datum van de verzending van de gerechtsbrieven aan de deskundigen en de partijen.

De deskundigen zijn immers geen partij in het bodemgeschil en het is dus logisch dat de betwisting van hun staat van erelonen en onkosten van het bodemgeschil kan ontkoppeld worden.

Artikel 22 (artikel 990 van het Ger.W.)

Na definitieve begroting van hun staat van erelonen en onkosten nemen de deskundigen uit de geconsigneerde gelden het hun toekomend bedrag op. Meestal zal er geen saldo zijn, mocht dit wel het geval zijn dan zal de griffier ambtshalve aan iedere partij in verhouding tot de door haar te consigner en effectief geconsigneerde bedragen haar aandeel in het saldo terugstorten. De begroting van de staat van de deskundigen staat immers los van het bodemgeschil en de beslissing van de rechter wie uiteindelijk in de kosten zal worden verwezen.

In het belang van de diensten van de griffie moeten deze rekeningen zo spoedig mogelijk kunnen worden aangezuiverd. De griffier beschikt daartoe over de nodige inlichtingen zowel met betrekking tot het aandeel dat de partijen dienden te consigner als het bedrag dat zij effectief hebben geconsigneerd en met beide bedragen dient rekening te worden gehouden ter berekening van het terug te storten aandeel. Zo zal een partij die boven haar aandeel heeft geconsigneerd dit deel vooraf mogen nemen.

Artikel 23 (artikel 991 van het Ger.W.)

In de loop van hun onderzoek mogen de deskundigen geen rechtstreekse betalingen van de partijen in ontvangst nemen. Ieder voorschot en aanvullend voorschot moet worden geconsigneerd, de rechter behoudt de controle over deze bedragen en in voorkomend geval zal hij de deskundigen machtigen een deel van de geconsigneerde gelden op te nemen.

Dès que les experts ont accompli leur mission et dans le cas où les sommes consignées s'avèrent insuffisantes, plus rien n'empêche des paiements directs par les parties.

En effet, l'objectif de la consignation est uniquement de garantir aux parties que les experts ne seront payés qu'au moment où ils auront fourni les prestations correspondantes.

Article 24 (dispositions abrogatoire)

Les articles suivants du Code judiciaire sont abrogés:

- l'article 965, alinéa 2: cette disposition est reprise par l'article 973 proposé;
- l'article 974, alinéa 2: la réglementation en matière d'expertise est modifiée et réorganisée;
- les articles 975 à 977: la réglementation en matière d'expertise est modifiée et réorganisée (voir articles 92 à 110 de la proposition);
- l'article 981: les dispositions du présent article sont désormais réglées aux articles 982*bis* et 987;
- l'article 983: la réglementation en matière d'expertise est modifiée et réorganisée;

Eens de deskundigen hun opdracht hebben beëindigd en voor het geval de geconsigneerde gelden niet zouden volstaan, is er geen enkel bezwaar meer dat zij rechtstreeks door de partijen zouden worden betaald.

De consignatie is inderdaad uitsluitend bedoeld als een waarborg voor de partijen dat de deskundigen slechts zullen betaald worden op een ogenblik dat zij er ook prestaties voor geleverd hebben.

Artikel 24 (opheffingsbepalingen)

De volgende artikelen van het Gerechtelijk Wetboek worden opgeheven:

- artikel 965, tweede lid: deze bepaling wordt door het voorgestelde artikel 973 overgenomen;
- artikel 974, tweede lid: de regeling van het deskundigenonderzoek wordt gewijzigd en herschikt;
- artikel 975 tot 977: de regeling van het deskundigenonderzoek wordt gewijzigd en herschikt (zie de artikelen 92 tot 110 van het voorstel);
- artikel 981: de bepalingen van dit artikel worden nu in de artikelen 982*bis* en 987 geregeld;
- artikel 983: de regeling van het deskundigenonderzoek wordt gewijzigd en herschikt;

Fons BORGINON (VLD)
Martine Taelman (VLD)
Claude Marinower (VLD)
Sabien Lahaye-Battheu (VLD)

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

Art. 2

L'article 572 du même Code, modifié par la loi du 30 juin 1994, est complété comme suit:

«12° des experts visés à l'article 963.».

Art. 3

L'article 962 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 962. — Le juge peut, en vue de la solution d'un litige porté devant lui ou en cas de menace objective et actuelle d'un litige, charger un ou plusieurs experts de procéder à des constatations ou de donner un avis d'ordre technique.».

Art. 4

L'article 963 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

Art. 963. — § 1er. Le Roi fixe les modalités de composition et d'adaptation des listes d'experts ainsi que les conditions de radiation des experts.

Avant d'être repris sur les listes visées à l'alinéa précédent, les experts prêtent, sous peine de nullité, le serment suivant:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk zal vervullen.»

ou :

«Je jure que je remplirai ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

ou:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllen werde.»

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 572 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1994, wordt aangevuld als volgt:

«12° de deskundigen bedoeld in artikel 963.».

Art. 3

Artikel 962 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 962. — De rechter kan, ter oplossing van een voor hem gebracht geschil of ingeval een geschil werkelijk en dadelijk dreigt te ontstaan, een of meer deskundigen gelasten vaststellingen te doen of een technisch advies te geven.»

Art. 4

Artikel 963 van hetzelfde wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 963. — § 1. De Koning bepaalt de wijze waarop de lijsten van deskundigen worden samengesteld, aangepast en de voorwaarden tot schrapping van de deskundigen.

Alvorens te worden opgenomen op de lijsten die in het voorgaande lid worden bedoeld, leggen de deskundigen op straffe van nietigheid de eed af die luidt als volgt:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk zal vervullen.»

of:

«Je jure que je remplirai ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

of:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllen werde.»

Ce serment vaut pour toutes les expertises qui seront ensuite confiées aux experts visés à l'alinéa 2.

Dans chaque cause pour laquelle ils ont été désignés, les experts que le juge a désignés en dehors des listes font, sous peine de nullité, précéder, dans leur rapport, leur signature du serment suivant:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb.»

ou:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

ou:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.»

L'expert prête le serment devant le tribunal de première instance de son domicile.

L'expert qui n'a pas de domicile en Belgique prête le serment devant le tribunal de première instance de sa résidence. A défaut de domicile et de résidence en Belgique, l'expert prête le serment devant le tribunal de première instance de Bruxelles.

§ 2. Le juge ne peut déroger aux listes des experts que si l'expertise porte sur une matière pour laquelle aucun des experts mentionnés sur les listes ne peut être considéré comme compétent. Il motive sa décision.

Les parties peuvent s'accorder pour proposer au juge un ou plusieurs experts figurant sur les listes des experts. Le juge désigne les experts proposés.

À défaut d'accord entre les parties, le juge décide qui il désigne comme expert.

Si l'expertise porte sur une matière pour laquelle aucun des experts mentionnés sur les listes n'est considéré comme compétent, d'autres experts peuvent être proposés par les parties pour autant qu'elles motivent leur proposition.

Les experts désignés peuvent être remplacés moyennant le respect des dispositions des alinéas précédents.

Dans les quinze jours de la décision de désignation, les parties ou la partie la plus diligente peuvent, pour les raisons qu'elles indiquent, demander le remplacement des experts désignés. Le juge se prononce à cet

Deze eed geldt voor alle deskundigenonderzoeken die nadien worden opgedragen aan de deskundigen die in het tweede lid worden bedoeld.

De deskundigen die de rechter buiten de lijsten heeft aangesteld, vermelden in elke zaak waarvoor zij zijn aangewezen op hun verslag en voorafgaand aan hun handtekening, op straffe van nietigheid de volgende eed:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb.»

of:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

of:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.»

De eed wordt afgelegd voor de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van de deskundige.

De deskundige die geen woonplaats in België heeft, legt de eed af voor de rechtbank van eerste aanleg van zijn verblijfplaats. Bij ontstentenis van woonplaats en verblijfplaats in België, legt de deskundige de eed af voor de rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

§ 2. De rechter mag slechts van de lijsten van de deskundigen afwijken wanneer het deskundigenonderzoek een materie tot voorwerp heeft waarvoor geen van de op de lijsten voorkomende deskundigen geschikt kan worden geacht. Hij geeft daartoe zijn beweegredenen aan.

De partijen kunnen overeenkomen aan de rechter een of meer deskundigen voor te dragen die op de lijsten van de deskundigen worden vermeld. De rechter stelt de voorgedragen deskundigen aan.

Indien de partijen niet tot een overeenkomst zijn gekomen, beslist de rechter wie hij tot deskundige aanstelt.

Heeft het deskundigenonderzoek betrekking op een materie waarvoor geen deskundigen die op de lijsten zijn vermeld geschikt worden geacht, mogen andere deskundigen door de partijen worden voorgedragen, mits zij daartoe hun beweegredenen vermelden.

De aangestelde deskundigen kunnen vervangen worden met inachtneming van de voorgaande leden.

De partijen of de meest gereede partij verzoekt om vervanging van de aangestelde deskundigen om de motieven die zij aangeven binnen de vijftien dagen van de beslissing tot aanstelling. De rechter doet hierover

égard après avoir entendu ou cité les parties. Le remplacement des experts ne peut engendrer aucun retard de plus de deux mois.».

Art. 5

L'article 964 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 964. — § 1er. La décision qui ordonne l'expertise définit avec précision la mission et fixe le délai pour le dépôt du rapport, compte tenu de l'ampleur, du degré de difficulté et de tous les éléments propres à la cause.

Sauf lorsque, conformément à la loi, une partie est toujours condamnée aux dépens et que, par conséquent, seule cette partie peut être tenue de consigner la provision, la décision indique également si et dans quelle mesure chaque partie consigne la provision sur les frais et les honoraires des experts.

Dans les cinq jours de la décision, le greffier, par pli judiciaire, la porte à la connaissance des experts désignés, lesquels disposent de huit jours pour refuser la mission et en aviser le juge, les parties et les conseils par lettre missive.

§ 2. Si le délai fixé pour le dépôt du rapport est supérieur à six mois, les experts adressent tous les six mois un rapport succinct sur l'état d'avancement de leurs travaux au juge, aux parties et aux conseils.

Seul le juge peut prolonger le délai pour le dépôt du rapport. A cet effet, les experts et chacune des parties peuvent s'adresser au juge en indiquant la raison pour laquelle le délai devrait être prolongé.

Le juge refuse de prolonger le délai lorsqu'il estime que cela n'est pas raisonnablement justifié. Il décide, au besoin, de remplacer les experts. La décision est motivée.».

Art. 6

Un article 964*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 964*bis*. — Le juge qui remplace les experts fixe, le cas échéant, le montant des frais et honoraires qui leur sont dus, sans préjudice des dommages-intérêts dont ces experts peuvent être tenus.».

uitspraak na de partijen te hebben gehoord of opgeroepen. De vervanging van de deskundigen mag geen vertraging veroorzaken van meer dan twee maanden.».

Art. 5

Artikel 964 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 964. — § 1. De beslissing waarbij het deskundigenonderzoek wordt bevolen, omschrijft nauwkeurig de opdracht en bepaalt de termijn voor het indienen van het verslag, rekening houdend met de omvang, de moeilijkheidsgraad en alle elementen eigen aan de zaak.

Behoudens wanneer een partij overeenkomstig de wet steeds tot de kosten wordt veroordeeld en bijgevolg als enige tot consignatie kan gehouden zijn, bepaalt de beslissing tevens of en in welke mate iedere partij het voorschot op de kosten en de erelonen van de deskundigen consigneert.

Deze beslissing wordt binnen vijf dagen door de griffier bij gerechtsbrief ter kennis gebracht van de aangestelde deskundigen, die over acht dagen beschikken om de opdracht te weigeren en hiervan bij gewone brief kennis geven aan de rechter, de partijen en de raadslieden.

§ 2. Indien de termijn voor het indienen van het verslag op meer dan zes maanden is bepaald bezorgen de deskundigen om de zes maanden een kort verslag over de stand van zaken aan de rechter, de partijen en de raadslieden.

Alleen de rechter mag de termijn voor de indiening van het verslag verlengen. De deskundigen en ieder van de partijen kunnen zich daartoe tot de rechter wenden met opgave van de reden waarom de termijn zou moeten worden verlengd.

De rechter weigert de verlenging wanneer hij van oordeel is dat die niet redelijk verantwoord is. Hij beslist zonodig de deskundigen te vervangen. De beslissing vermeldt de beweegredenen.».

Art. 6

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 964*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 964*bis*. — De rechter die de deskundigen vangt, bepaalt in voorkomend geval het bedrag van de erelonen en kosten die hen verschuldigd zijn, onverminderd de schadevergoeding waartoe deze deskundigen kunnen gehouden zijn.».

Art. 7

Un article 964ter, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 964ter. — § 1er. Le juge qui a ordonné l'expertise suit l'expertise et veille notamment au respect des délais et du caractère contradictoire de l'expertise.

À la demande d'une partie ou des experts, voire d'office, le juge rectifie ou fait rectifier par les experts toute irrégularité de forme entachant un acte accompli dans le cadre d'une expertise.

§ 2. Les experts exécutent leur mission sous le contrôle du juge qui peut à tout moment, d'office ou à la demande des parties, assister aux opérations. Le greffier en informe les experts, les parties et leurs conseils par lettre missive.

Toutes les contestations relatives à l'expertise survenant au cours de celle-ci entre les parties ou entre les parties et les experts, y compris la demande de remplacement des experts, l'extension ou la prolongation de la mission, sont réglées par le juge si aucun accord ne peut intervenir.

À cet effet, les parties et les experts peuvent s'adresser au juge par lettre missive, motivée. Dans les huit jours qui suivent la réception de la lettre au greffe, le juge fait convoquer en chambre du conseil les experts et les parties, par pli judiciaire, ainsi que les conseils, par lettre missive.

La comparution en chambre du conseil a lieu dans le mois qui suit la convocation.

En cas d'urgence, motivée par le juge dans sa décision, ces délais peuvent être réduits. Une copie de la décision du juge est jointe à la convocation.

L'expertise est suspendue si l'incident influe sur son déroulement.

Le juge statue, par décision motivée, dans les huit jours. Dans les cinq jours de la décision, le greffier en avise les parties, les experts confirmés ou déchargés et, le cas échéant, les nouveaux experts désignés, par pli judiciaire, ainsi que les conseils, par lettre missive.

§ 3. La chambre à trois juges qui a ordonné l'expertise confie à l'un de ses membres les tâches visées aux §§ 1er et 2.

Art. 7

In hetzelfde wetboek wordt een artikel 964ter ingevoegd luidend als volgt:

«Art. 964ter. — § 1. De rechter die het deskundigenonderzoek heeft bevolen volgt het onderzoek op en ziet er met name op toe dat de termijnen worden nageleefd en de tegenspraak in acht wordt genomen.

Op verzoek van een partij of de deskundigen of zelfs ambtshalve herstelt de rechter elke onregelmatigheid van vorm die een handeling in het deskundigenonderzoek aantast, of laat dit door de deskundigen herstellen.

§ 2. De deskundigen vervullen hun opdracht onder toezicht van de rechter, die ten allen tijde ambtshalve of op verzoek van de partijen, de verrichtingen kan bijwonen. De griffier verwittigt hiervan bij gewone brief de deskundigen, de partijen en de raadslieden.

Alle betwistingen die in de loop van het deskundigenonderzoek met betrekking tot dit onderzoek ontstaan tussen de partijen of tussen de partijen en de deskundigen, met inbegrip van het verzoek tot vervanging van de deskundigen, de uitbreiding of de verlenging van de opdracht, worden indien geen overeenkomst kan worden bereikt, door de rechter beslecht.

De partijen en de deskundigen kunnen zich daartoe bij gewone brief, met vermelding van de beweegredenen, tot de rechter wenden. De rechter doet binnen acht dagen na de ontvangst van de brief op de griffie, de deskundigen en de partijen bij gerechtsbrief en de raadslieden bij gewone brief oproepen om in raadkamer te verschijnen.

De verschijning in raadkamer vindt plaats binnen een maand na de oproeping.

Om redenen van dringende noodzakelijkheid die de rechter in zijn beslissing aangeeft kunnen deze termijnen worden ingekort. Een afschrift van zijn beslissing wordt bij de oproeping gevoegd.

Het deskundigenonderzoek wordt geschorst wanneer het incident het verloop ervan beïnvloedt.

De rechter doet bij beslissing die de beweegredenen vermeldt, uitspraak binnen acht dagen. De griffier geeft hiervan kennis binnen vijf dagen van de beslissing bij gerechtsbrief aan de partijen, de bevestigde of ontheven deskundigen en, in voorkomend geval, de nieuw aangestelde deskundigen en bij gewone brief aan de raadslieden.

§ 3. De kamer met drie rechters die het deskundigenonderzoek heeft bevolen belast een van haar leden met de opdrachten die in de paragrafen 1 en 2 worden bedoeld.

Le président siégeant en référé qui a ordonné l'expertise peut charger un magistrat de son corps des tâches visées aux §§ 1er et 2, la préférence étant donnée au juge qui sera normalement le juge du fond.».

Art. 8

Un article 964^{quater}, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 964^{quater}. — Lorsque l'expertise est ordonnée par défaut à l'égard d'une ou de plusieurs parties, celles-ci peuvent prendre part sans autres formalités à n'importe quel stade de l'expertise, soit en étant présentes ou en se faisant représenter, soit en communiquant des observations écrites.

En pareil cas, l'expertise et la procédure se poursuivent contradictoirement à l'égard de ces parties, lesquelles ne peuvent faire opposition aux décisions et actes antérieurs.».

Art. 9

L'article 973 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 973. — Sauf délai plus court prévu dans la décision par laquelle les experts ont été désignés, les experts informent, dans les huit jours qui suivent la notification de leur désignation, les parties par lettre recommandée à la poste et le juge et les conseils par lettre missive des lieu, jour et heure du début de leurs travaux. Ils entament leurs travaux au plus tôt huit jours et au plus tard un mois après l'envoi de leur lettre recommandée. Les parties et les conseils peuvent dispenser les experts de cette formalité pour les opérations ultérieures.

Après la convocation régulière des parties et de leurs conseils, les experts ne sont plus tenus d'accorder un délai, sauf si toutes les parties ou leurs conseils en font la demande cinq jours au moins avant les opérations. Les experts en informent le juge.

Les experts essayeront d'élaborer un règlement amiable et dressent un procès-verbal des réunions qu'ils organisent. Dans les huit jours, ils en envoient une copie au juge, aux parties et aux conseils par lettre missive.».

De voorzitter zitting houdend in kort geding die het deskundigenonderzoek heeft bevolen kan een magistraat uit zijn korps belasten met de opdrachten die in paragraaf 1 en 2 worden bedoeld, met voorkeur voor de rechter die normaal ten gronde van de zaak kennis zal nemen.».

Art. 8

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 964^{quater} ingevoegd, luidende:

«Art.964^{quater}. — Wanneer het deskundigenonderzoek is bevolen bij verstek ten aanzien van een of meer partijen, kunnen deze zonder verdere formaliteiten deel hebben aan elke stand van het deskundigenonderzoek, hetzij door er bij aanwezig of vertegenwoordigd te zijn, hetzij door schriftelijke opmerkingen te laten kennen.

In dat geval verlopen ten aanzien van deze partij het onderzoek en de verdere rechtspleging op tegenspraak en kan die partij tegen de voorgaande beslissingen en handelingen geen verzet aantekenen.».

Art. 9

Artikel 973 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 973. — Tenzij de beslissing waarbij de deskundigen zijn aangesteld in een kortere termijn heeft voorzien, geven de deskundigen binnen acht dagen na de kennisgeving van hun aanstelling bij een ter post aangetekende brief aan de partijen en bij gewone brief aan de rechter en de raadslieden kennis van de plaats, de dag en het uur waarop zij hun werkzaamheden zullen aanvangen. Zij vangen hun werkzaamheden aan ten vroegste acht dagen en ten laatste een maand na de verzending van hun aangetekend schrijven. De partijen de raadslieden kunnen de deskundigen van deze formaliteit ontslaan voor latere verrichtingen.

Na regelmatige oproeping van de partijen en hun raadslieden zijn de deskundigen niet gehouden uitstel toe te staan, tenzij alle partijen of hun raadslieden tenminste vijf dagen voor de verrichtingen daarom verzoeken. De deskundigen geven hiervan kennis aan de rechter.

De deskundigen zullen pogen een minnelijke regeling uit te werken en stellen een proces-verbaal op van de vergaderingen die zij organiseren. Binnen acht dagen sturen zij bij gewone brief een afschrift toe aan de rechter, de partijen en de raadslieden.

Art. 10

L'article 978 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 978. — A la fin de leurs opérations, les experts envoient le rapport de leurs constatations pour lecture au juge, aux parties et à leurs conseils, auquel ils joignent déjà un avis provisoire. Les experts fixent un délai pour la formulation d'observations.

Les experts ne prennent pas en considération les observations qu'ils reçoivent après l'expiration du délai. Le juge ne prend pas en considération les observations concernant les constatations formulées après l'expiration du délai.»

Art. 11

L'article 979 du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 3 août 1992, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 979. — Le rapport relate la présence des parties aux opérations, leurs déclarations verbales et réquisitions. Il contient en outre le relevé des documents et des notes remis par les parties aux experts ; il ne peut les reproduire que dans la mesure des nécessités de la discussion.

Le rapport est, sous peine de nullité, signé par tous les experts.»

Art. 12

L'article 982 du même Code, modifié par la loi du 26 juin 1992, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 982. — Si le juge ne trouve pas dans le rapport les éclaircissements suffisants ou si le rapport présente de graves erreurs, il peut ordonner un complément d'expertise qu'il confie soit aux mêmes experts, soit à d'autres experts.

Le jugement ou l'arrêt est notifié par pli judiciaire aux parties et aux experts déjà désignés, et par lettre missive aux conseils. Les nouveaux experts sont informés comme prévu à l'article 964.

Les nouveaux experts peuvent demander des renseignements aux experts précédemment désignés.»

Art. 10

Artikel 978 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 978. — Na afloop van hun verrichtingen sturen de deskundigen het verslag van hun bevindingen met reeds een voorlopig advies in voorlezing aan de rechter, de partijen en hun raadslieden. De deskundigen bepalen een termijn voor het formuleren van opmerkingen.

De deskundigen houden geen rekening met de opmerkingen die zij na het verstrijken van de termijn ontvangen. De rechter houdt geen rekening met de opmerkingen over de vaststellingen die na het verstrijken van de termijn werden geformuleerd.»

Art. 11

Artikel 979 van hetzelfde Wetboek, laatst gewijzigd bij de wet van 3 augustus 1992, wordt vervangen als volgt:

«Art. 979. — Het verslag vermeldt de tegenwoordigheid van de partijen bij de verrichtingen, hun mondelinge verklaringen en hun vorderingen. Het vermeldt bovendien de stukken en nota's die de partijen aan de deskundigen hebben overhandigd; het mag de tekst ervan slechts overnemen in zoverre dat nodig is voor de bespreking.

Het verslag wordt door alle deskundigen ondertekend, op straffe van nietigheid.»

Art. 12

Artikel 982 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 26 juni 1992, wordt vervangen als volgt:

«Art. 982. — Indien de rechter in het verslag niet voldoende opheldering vindt, of indien het verslag zware misslagen vertoont kan hij een aanvullend onderzoek door dezelfde deskundigen ofwel een aanvullend onderzoek door andere deskundigen bevelen.

Van het vonnis of arrest wordt kennis gegeven bij gerechtsbrief aan de partijen en de reeds aangewezen deskundigen, en bij gewone brief aan de raadslieden. De nieuwe deskundigen worden geïnformeerd zoals bepaald in artikel 964.

De nieuwe deskundigen mogen aan de reeds aangestelde deskundigen inlichtingen vragen.»

Art. 13

Un article 982*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 982*bis*. — Le juge peut entendre les experts à l'audience. Ceux-ci peuvent s'aider de documents lors de l'audition.

Les déclarations des experts sont actées dans un procès-verbal signé par le juge, par le greffier et par eux-mêmes après lecture et observations s'il y a lieu.

À la demande des parties, le juge peut entendre leurs conseils techniques. Chaque partie supporte les frais de ses conseils techniques.

Le juge taxe immédiatement les frais et honoraires des experts au bas du procès-verbal et il en est délivré exécutoire contre la partie ou les parties qu'il désigne et dans la proportion qu'il détermine. Dans la décision finale, ces montants seront taxés comme frais de justice.»

Art. 14

Un article 982*ter*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 982*ter*. — Chaque juge peut désigner des experts afin qu'ils soient présents lors d'une mesure d'instruction qu'il a ordonnée pour fournir des explications techniques ou pour faire rapport oralement à l'audience fixée à cet effet. Le juge peut également charger ces experts de soumettre pendant l'audition des documents utiles pour la solution du litige.»

Les experts peuvent s'aider des documents.

Les dispositions de l'article 963 sont d'application.

Il est dressé procès-verbal des déclarations des experts et, le cas échéant, de leur prestation de serment.

Le juge taxe immédiatement les frais et honoraires des experts au bas du procès-verbal et il en est délivré exécutoire contre la partie ou les parties qu'il désigne et dans la proportion qu'il détermine. Dans la décision finale, ces montants seront taxés comme frais de justice.»

Art. 13

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 982*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 982*bis*. — De rechter kan de deskundigen ter zitting horen. De deskundigen mogen zich bij het verhoor van stukken bedienen.

De verklaringen van de deskundigen worden vermeld in een proces-verbaal dat de rechter, de griffier en zichzelf ondertekenen na lezing en eventuele opmerkingen.

Op verzoek van de partijen kan de rechter hun technische raadgevers horen. Iedere partij draagt de kosten van haar technische raadgevers.

Het ereloon en de kosten van de deskundigen worden door de rechter onmiddellijk begroot onderaan het proces-verbaal met bevel tot tenuitvoerlegging ten laste van de partij of partijen die hij aanwijst en in de verhouding die hij bepaalt. Deze bedragen zullen in de eindbeslissing als gerechtskosten worden begroot.»

Art. 14

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 982*ter* ingevoegd, luidende:

«Art. 982*ter*. — Iedere rechter kan deskundigen benoemen teneinde aanwezig te zijn bij een onderzoeksmaatregel die hij heeft bevolen om technische toelichting te verstrekken of om mondeling verslag te doen op de daartoe vastgestelde zitting. De rechter kan die deskundigen ook gelasten tijdens zijn verhoor documenten over te leggen, die dienstig zijn voor de oplossing van het geschil.»

De deskundigen mogen zich van de stukken bedienen.

De bepalingen van artikel 963 zijn van toepassing.

Van de verklaringen van de deskundigen en in voorkomend geval van de eedaflegging wordt proces-verbaal opgemaakt.

Het ereloon en de kosten van de deskundigen worden door de rechter onmiddellijk begroot onderaan het proces-verbaal met bevel tot tenuitvoerlegging ten laste van de partij of partijen die hij aanwijst en in de verhouding die hij bepaalt. Deze bedragen zullen in de eindbeslissing als gerechtskosten worden begroot.»

Art. 15

Un article 983*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 983*bis*. — Les juges ne sont point astreints à suivre l'avis des experts.».

Art. 16

L'article 984 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 984. — Conjointement à l'acceptation de leur mission et à la communication de la date du début de leurs travaux, comme prévu à l'article 973, les experts requièrent des parties la consignation au greffe de la partie de la provision sur leurs frais et honoraires fixée par le juge conformément à l'article 964.

Lorsque le montant de la provision est contesté ou que, dans les quinze jours qui suivent la demande, la provision n'est pas ou n'est que partiellement consignée, les experts en avisent le juge ainsi que les parties et leurs conseils. Lorsqu'elle l'estime souhaitable, la partie la plus diligente peut décider d'une consignation complémentaire.

La partie qui a consigné une provision plus importante que sa part peut s'adresser au juge afin d'obtenir pour cet excédent un exécutoire à charge de la partie restée en défaut.

La partie pour le compte de laquelle une partie de la provision est consignée peut à tout moment rembourser les autres parties qui s'y sont substituées pour leur partie correspondante.

La partie condamnée, par la décision finale, au paiement, en tout ou partie, des frais d'expertise est redevable d'un intérêt aux parties qui ont consigné une provision plus importante que leur part. Cet intérêt est dû à compter de la date de consignation jusqu'à la date de paiement. Il est calculé sur la base du taux d'intérêt légal majoré de deux pour cent.».

Art. 17

L'article 985 du même Code, modifié par la loi du 27 mai 1974, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. — 985. La provision est proportionnelle à l'ampleur, au degré de difficulté et à l'importance de l'expertise.

Art. 15

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 983*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 983*bis*. — De rechters zijn niet verplicht het advies van de deskundigen te volgen.».

Art. 16

Artikel 984 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 984. — Samen met de aanvaarding van hun opdracht en de kennisgeving van de datum van de aanvang van hun werkzaamheden, zoals bepaald in artikel 973, verzoeken de deskundigen de partijen het aandeel van het voorschot op hun ereloon en kosten zoals bepaald door de rechter overeenkomstig artikel 964 op de griffie in consignatie te geven.

Wanneer het bedrag van het voorschot wordt betwist of binnen vijftien dagen na het verzoek het voorschot niet of slechts gedeeltelijk in consignatie is gegeven, verwittigen de deskundigen hiervan de rechter, de partijen en hun raadslieden. Wanneer zij zulks wenselijk acht, kan de meest gerede partij tot aanvullende consignatie besluiten.

De partij die een voorschot in consignatie heeft gegeven dat groter is dan haar aandeel kan zich tot de rechter wenden om voor dit teveel een bevel tot tenuitvoerlegging te verkrijgen ten laste van de in gebreke blijvende partij.

De partij voor wiens rekening een deel van het voorschot in consignatie is gegeven kan op elk ogenblik de andere partijen die het in haar plaats hebben gedaan voor hun overeenkomstig deel vergoeden.

De partij die in de eindbeslissing geheel of voor een deel wordt verwezen in de kosten van het deskundigenonderzoek, is aan de partijen die een voorschot in consignatie hebben gegeven dat groter is dan hun aandeel, rente verschuldigd. Deze rente is verschuldigd vanaf de datum van consignatie tot aan de datum van betaling. Zij wordt berekend op basis van de wettelijke rentevoet verhoogd met twee procent.».

Art. 17

Artikel 985 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 27 mei 1974, wordt vervangen als volgt:

«Art. 985. — Het voorschot staat in verhouding tot de omvang, de moeilijkheidsgraad en het belang van het onderzoek.

Les experts peuvent différer le début de leur mission jusqu'à ce que la provision demandée soit consignée au greffe.»

Art. 18

L'article 986 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 986. — Au cours de leur expertise, les experts peuvent, pour les motifs qu'ils indiquent, requérir des parties la consignation d'une provision supplémentaire. L'article 984 est d'application.

Lorsque l'expertise est de nature à entraîner pour les experts des frais considérables ou compte tenu de sa durée, le magistrat compétent pour fixer le montant de la provision peut, sur requête motivée et après avoir entendu ou convoqué les experts, les parties et leurs conseils, autoriser les experts à prélever, au cours de l'accomplissement de leur mission, une partie de la provision consignée au greffe.»

Art. 19

L'article 987 du même Code, modifié par la loi du 27 mai 1974, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 987. — § 1er. Les experts inscrivent, au bas du rapport final, un état détaillé de leurs frais et honoraires, en indiquant séparément le taux horaire perçu, les frais de déplacement et/ou de séjour, les frais généraux et, le cas échéant, les montants payés à des tiers.

L'état est collectif s'il y a plusieurs experts pour la même cause.

Le Roi peut fixer le tarif des opérations des experts. Il fixe le tarif des frais de déplacement et/ou de séjour.

§ 2. La minute du rapport et les notes des parties sont déposées au greffe.

Le jour du dépôt du rapport, les experts envoient aux parties, par lettre recommandée à la poste, une copie certifiée conforme du rapport et de l'état des frais et honoraires qui y figure. Les experts envoient une copie non signée de ces documents aux conseils des parties.»

De deskundigen mogen de aanvang van hun opdracht uitstellen tot het gevraagde voorschot op de griffie in consignatie is gegeven.».

Art. 18

Artikel 986 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 986. — In de loop van hun onderzoek kunnen de deskundigen om de beweegredenen die zij vermelden de partijen om consignatie van een bijkomend voorschot verzoeken. Artikel 984 is van toepassing.

Wanneer het deskundigenonderzoek voor de deskundigen hoge kosten kan medebrengen of rekening houdend met de duur van het onderzoek, kan de magistraat die bevoegd is om het bedrag van het voorschot vast te stellen, de deskundigen op een met redenen omkleed verzoekschrift en na de deskundigen, de partijen en hun raadslieden te hebben gehoord of opgeroepen, machtigen om tijdens het vervullen van hun opdracht een gedeelte van het op de griffie in consignatie gegeven voorschot op te nemen.».

Art. 19

Artikel 987 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 27 mei 1974, wordt vervangen als volgt:

«Art. 987. — § 1. Onder aan het eindverslag vermelden de deskundigen hun gedetailleerde staat van kosten en ereloon, met afzonderlijke opgave van het aangerekende uurloon, de verplaatsings- en/of verblijfskosten, de algemene onkosten, en in voorkomend geval, de bedragen betaald aan derden.

Voor verscheidene deskundigen in een zelfde zaak wordt een gezamenlijke staat opgemaakt.

De Koning kan het tarief van de verrichtingen van de deskundigen bepalen. Hij stelt het tarief van de verplaatsings- en/of verblijfskosten vast.

§ 2. De minuut van het verslag en de nota's van de partijen worden op de griffie neergelegd.

Op de dag van de neerlegging van het verslag zenden de deskundigen bij een ter post aangetekende brief aan de partijen een eensluidend verklaard afschrift van het verslag en van de daarin opgenomen staat van erelonen en kosten. Een niet ondertekend afschrift van deze documenten wordt door de deskundigen aan de raadslieden van de partijen toegezonden.».

Art. 20

L'article 988 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 988. — Si dans les quinze jours du dépôt du rapport, les parties ont informé par écrit le juge qu'elles sont d'accord sur le montant des honoraires et des frais réclamés par les experts, ceux-ci sont taxés par le juge au bas de la minute de l'état et il en est délivré exécutoire conformément à l'accord intervenu entre les parties ou contre la ou les parties désignées pour la consignation de la provision.

Si, dans le délai susdit, les parties n'ont pas donné leur accord, le greffier convoque dans les cinq jours les experts et les parties par pli judiciaire et les conseils par lettre missive à comparaître en chambre du conseil dans le mois qui suit la convocation aux date et heure fixées par le juge.

Le juge fixe le montant des frais et honoraires et déclare le jugement exécutoire contre la ou les parties désignées pour la consignation de la provision.

La décision du juge relative à la taxation des frais et honoraires des experts est notifiée dans les cinq jours par le greffier aux experts et aux parties par pli judiciaire et aux conseils par lettre missive.».

Art. 21

L'article 989 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 989. — La provision reste consignée au greffe jusqu'à ce que les frais et honoraires des experts aient été définitivement taxés sauf si les parties se sont déclarées d'accord sur leur montant.

Par dérogation à l'article 1050, alinéa 1er, et pour autant que le montant des frais et honoraires soit susceptible d'appel, les experts et les parties peuvent, conformément aux règles ordinaires, former un appel de la décision du juge relative à la taxation du décompte définitif des experts. Cet appel peut être introduit dès que le juge a pris sa décision quant à la taxation.

Le délai d'appel prend cours à la date de la notification de la décision du juge, conformément aux dispositions de l'article 988.».

Art. 20

Artikel 988 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 988. — Indien de partijen binnen vijftien dagen na de inlevering van het verslag schriftelijk aan de rechter hebben medegedeeld dat zij het eens zijn met het bedrag van het ereloon en de kosten door de deskundigen gevorderd worden deze door de rechter begroot onderaan op de minuut van de staat en wordt daarvan een bevel tot tenuitvoerlegging gegeven, overeenkomstig de overeenstemming van de partijen of tegen de partij of partijen, zoals bepaald voor de consignatie van het voorschot.

Indien de partijen binnen de voormelde termijn hun instemming niet hebben betuigd, roept de griffier binnen vijf dagen de deskundigen en de partijen bij gerechtsbrief en de raadslieden bij gewone brief op om in raadkamer te verschijnen binnen een maand na de oproeping op datum en uur door de rechter vastgesteld.

De rechter bepaalt het bedrag van de kosten en erelonen en verklaart het vonnis uitvoerbaar tegen de partij of partijen zoals gezegd voor de consignatie van het voorschot.

Van de beslissing van de rechter met betrekking tot de begroting van de kosten en erelonen van de deskundigen wordt binnen vijf dagen door de griffier kennisgegeven aan de deskundigen en de partijen bij gerechtsbrief en aan de raadslieden bij gewone brief.»

Art. 21

Artikel 989 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 989. — Het voorschot blijft in consignatie op de griffie tot wanneer de kosten en het ereloon van de deskundigen definitief begroot zijn tenzij de partijen hun instemming hebben betuigd met het bedrag ervan.

In afwijking van artikel 1050, eerste lid, en voor zover het bedrag van de kosten en het ereloon voor hoger beroep in aanmerking komt, kunnen de deskundigen en de partijen, overeenkomstig de gewone regels, hoger beroep instellen tegen de beslissing van de rechter over de begroting van de eindafrekening van de deskundigen. Dit kan geschieden vanaf het ogenblik dat de rechter tot deze begroting heeft beslist.

De termijn van beroep neemt een aanvang op datum van de kennisgeving van de beslissing zoals bepaald in artikel 988.».

Art. 22

L'article 990 du même Code, modifié par la loi du 24 juin 1970, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 990. — Après la taxation définitive, la provision est retirée par les experts à concurrence de la somme qui leur est due. Le reliquat éventuel est remboursé d'office aux parties par le greffier au prorata des montants qu'elles étaient tenues de consigner et qu'elles ont effectivement consigné.».

Art. 23

L'article 991 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 991. — Les experts peuvent uniquement recevoir un paiement direct après que leur état de frais et honoraires a été définitivement taxé et pour autant que la provision consignée soit insuffisante.».

Art. 24

Les articles 965, alinéa 2, 974, alinéa 2, 975, 976, 977, 981 et 983 du même Code sont abrogés.

Art. 22

Artikel 990 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 24 juni 1970, wordt vervangen als volgt:

«Art. 990. — Na definitieve begroting nemen de deskundigen het voorschot op ten belope van de hun verschuldigde som. Het eventuele saldo wordt door de griffier ambtshalve aan de partijen terugbetaald in verhouding tot de bedragen waartoe zij tot consignatie waren gehouden en die zij ook effectief hebben geconsigneerd.».

Art. 23

Artikel 991 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 991. — De deskundigen mogen slechts een rechtstreekse betaling in ontvangst nemen nadat hun staat van kosten en ereloon definitief is begroot en voor zover het geconsigneerde voorschot ontoereikend is.»

Art. 24

De artikelen 965, tweede lid, 974, tweede lid, 975, 976, 977, 981 en 983 van het hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Fons BORGINON (VLD)
Martine Taelman (VLD)
Claude MARINOWER (VLD)
Sabien LAHAYE-BATTHEU (VLD)